

PENJAGAAN KESIHATAN

**MEMAJUKAN PERKHIDMATAN
PENJAGAAN KESIHATAN**

YB DATUK SERI DR. S.SUBRAMANIAM
Menteri Kesihatan

Sejak menerajui tampuk kepimpinan Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM), sukacitanya saya memaklumkan bahawa Industri Penjagaan Kesihatan telah menunjukkan pertumbuhan yang sangat memberangsangkan pada tahun 2017. Inisiatif KKM yang menyumbang kepada NKEA ini telah membawa hasil yang positif. Ini dapat dilihat dengan jelas dalam Penyelidikan Tajaan Industri (ISR) yang dijalankan oleh Clinical Research Malaysia (CRM) dan peningkatan dalam hasil yang dijana daripada sektor pelancongan kesihatan yang diketuai oleh Majlis Pelancongan Kesihatan Malaysia (MHTC). Selain itu, inisiatif yang dijalankan oleh Pihak Berkuasa Peranti Perubatan (MDA) yang membawa kepada peningkatan jumlah kelulusan permohonan lesen institusi, pematuhan makmal terhadap piawaian Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) Good Laboratory Practice (GLP), bagi menjalankan ujian praklinikal serta pertambahan dalam jumlah pendaftaran Peranti Perubatan juga merupakan pencapaian yang membanggakan. Pencapaian paling ketara ialah peningkatan yang tinggi dalam pendaftaran produk farmaseutikal generik di bawah Biro Pengawasan Farmaseutikal Kebangsaan (NPRA) juga telah menyumbang secara signifikan kepada pembangunan sektor Penjagaan Kesihatan di Malaysia.

Melalui pencapaian dan komitmen yang berterusan tersebut, Industri Penjagaan Kesihatan telah menjana PNK sebanyak RM26 bilion pada tahun 2017 berbanding RM15 bilion pada peringkat awal NTP pada tahun 2010.

Untuk memberi lebih manfaat kepada rakyat, sistem penjagaan kesihatan di Malaysia telah mengalami dua proses transformasi. Transformasi yang pertama ialah penambahbaikan penjagaan kesihatan primer, yang mengguna pakai kerangka penjagaan kesihatan primer

yang sedia ada dalam sektor awam dan swasta. Sistem kesihatan kita memberi tumpuan pada penyakit tidak berjangkit dan memberi penekanan kepada pengesanan awal, intervensi serta rawatan. Transformasi kedua pula ialah pembangunan Skim Insurans Kesihatan Sukarela (VHI) yang bakal memastikan kemampuhan sistem perubatan awam yang sedia ada di samping merapatkan jurang di antara penjagaan kesihatan awam dan swasta.

Satu lagi pencapaian penting pada tahun ini ialah pembentangan Akta Kemudahan dan Perkhidmatan Penjagaan Kesihatan Warga Emas Swasta untuk menyelaras dan mengawal selia semua pusat penjagaan warga emas swasta, dan menjamin piawaian sepatutnya dipatuhi dalam penjagaan golongan warga emas. Akta tersebut penting untuk memenuhi permintaan yang tinggi bagi perkhidmatan penjagaan warga emas, memandangkan Malaysia bakal menjadi negara tua menjelang tahun 2030 dengan 15% daripada populasi menjangkau usia 60 tahun.

Sebagai tambahan, pelancaran program e-Kesihatan seperti My Health Information Exchange (MyHIX) dan My Health Data Warehouse (MyHDW) akan meletakkan Malaysia sebagai peneraju industri penjagaan kesihatan. Usaha pendigitalan ini selaras dengan usaha Industri 4.0 yang memfokus kepada pemodenan sektor kesihatan dalam usaha melengkapkan NTP dan menuju TN50.

MEMPAMERKAN KUALITI PENJAGAAN KESIHATAN MALAYSIA

Malaysia telah berjaya menjadi salah satu destinasi pilihan global untuk pelancongan kesihatan. Ini terbukti melalui pengiktirafan yang diterima daripada majalah International Living di Amerika Syarikat yang memberi penarafan kepada Malaysia sebagai salah sebuah negara pilihan utama di dunia dalam penjagaan kesihatan dari segi kualiti perkhidmatan, kebolehcapaian, standard pilihan pemulihan selepas prosedur dan daya saing dari segi kos untuk tiga tahun sejak tahun 2015. International Medical Travel Journal (IMTJ) juga telah mengiktiraf Malaysia sebagai "Health and Medical Tourism: Destination of the Year" selama tiga tahun berturut-turut dari tahun 2015 hingga tahun 2017.

Pelancongan Kesihatan (Pelancongan Perubatan) ialah salah satu sektor yang paling pantas berkembang di

YB Datuk Seri Dr. S. Subramaniam, Menteri Kesihatan Malaysia, mempengerusikan perbincangan dengan peneraju industri penjagaan kesihatan swasta berkenaan pelancongan perubatan dan rancangan untuk masa hadapan.

negara ini, dengan mencatatkan kadar pertumbuhan purata sebanyak 16% kepada 17% setiap tahun. Pada tahun 2017, industri pelancongan kesihatan telah merekodkan prestasi awal sebanyak RM1.3 bilion*. Kadar purata pertumbuhan tahun ke tahun industri ini dijangka berkembang sebanyak 16%*. Pelancongan kesihatan juga menghasilkan kesan gandaan yang besar. Malaysia melampaui pertumbuhan industri serantau dengan menerima lebih daripada satu juta pelancongan kesihatan yang membelanjakan kira-kira RM5 bilion* untuk rawatan perubatan dan aktiviti pelancongan. Sasaran yang ingin dicapai menjelang tahun 2020 ialah pertumbuhan tahun ke tahun sebanyak 30%.

Usaha dalam bidang ini diterajui oleh Majlis Pelancongan Kesihatan Malaysia (MHTC) yang telah memperkenalkan inisiatif jangka panjang yang mampan bagi mengekalkan trajektori pertumbuhan yang cemerlang, sejajar dengan tiga rukun utama iaitu pemudahan industri, pengoptimuman pemasaran digital dan pertumbuhan yang mampan. MHTC telah menggariskan strategi-strategi berikut untuk memacu pertumbuhan industri ini:

- Mengukuhkan pengalaman keseluruhan bagi pelancong dari saat ketibaan pelancong kesihatan sehinggalah kepulangan mereka selepas rawatan;
- Menjalankan usaha sama dengan pemain industri dan mempertingkatkan rangkaian dan hubungan;
- Meningkatkan penjenamaan dan pengiktirafan.

Untuk meningkatkan promosi dengan berkesan, MHTC telah mengenal pasti empat negara fokus sebagai pasaran sasaran utama: Indonesia, China, Myanmar dan Vietnam manakala usaha diteruskan untuk menembusi pasaran penting lain seperti Singapura, Brunei, Bangladesh, Timur Tengah, India, Australia dan New Zealand.

Pn. Sherene Azli bersama-sama dengan En. Mohd Hassan Bal, Duta Malaysia ke Zagreb dan Keith Pollard, Ketua Editor International Medical Travel Journal di IMTJ Awards 2017.

*Unjuran data daripada MHTC. Data semasa setakat 29 Januari 2018, bagi data yang berakhir pada 31 Disember 2017.

Hospital-hospital Elit

Kerajaan Malaysia telah meningkatkan sokongan terhadap sektor pelancongan kesihatan dengan memudah cara pelaburan dalam infrastruktur perubatan untuk hospital, meletakkan Malaysia pada tahap yang sama dengan negara maju serta melahirkan kakitangan perubatan yang mahir dan menyediakan kemudahan hospital yang terbaik.

Hospital Elit di bawah MHTC mewakili perkhidmatan kesihatan terbaik yang diiktiraf di peringkat antarabangsa, menyediakan perkhidmatan sokongan yang bertaraf antarabangsa bagi pesakit dari luar negara. Akreditasi antarabangsa yang diterima oleh Hospital Elit menjamin standard kualiti dan keselamatan yang paling tinggi untuk semua pesakit. Perkhidmatan Hospital Elit ditanda aras dengan amalan terbaik dunia dan menyediakan kemudahan yang canggih serta kakitangan perubatan yang berkelayakan tinggi.

Pada tahun 2017, Hospital Elit Malaysia menumpukan usaha untuk memenuhi permintaan bagi penjagaan kesihatan khusus yang bernilai tinggi dan berkualiti. Banyak hospital telah membangunkan rawatan pakar dan fakulti diagnostik, yang turut merangkumi pusat penjagaan mewah.

Beberapa buah Hospital Elit juga telah menerima anugerah dan pensijilan global dan serantau pada tahun 2017. Ini termasuk Sunway Medical Centre untuk ortopedik, Prince Court Medical Centre untuk pediatrik dan pelancongan kesihatan, TMC Fertility Centre untuk perkhidmatan kesuburan, dan KPJ Berhad sebagai hospital terbaik di Malaysia untuk tahun 2017.

Memperkukuh pengalaman keseluruhan

MHTC berusaha untuk mewujudkan ekosistem yang holistik agar pelancong kesihatan dapat menikmati pengalaman penjagaan kesihatan yang lancar menerusi inisiatif-inisiatif berikut:

- Penubuhan pejabat perwakilan di pasaran fokus untuk akses yang lebih cepat kepada pasaran dan memberi panduan kepada bakal pengunjung tentang pelancongan kesihatan;
- Pengenalan perkhidmatan Meet-and-Greet di aerobridge oleh Malaysia Healthcare Concierge and Lounge;
- Proses pemeriksaan pasport dan pelepasan kastam yang lebih pantas di Lapangan Terbang Antarabangsa Kuala Lumpur (KLIA).

Tahun 2017 berfokus kepada melancarkan proses sambutan di lapangan terbang. Sepanjang pelaksanaan projek ini, lebih banyak inisiatif akan dilaksanakan untuk mempertingkatkan perkhidmatan di sepanjang rantai nilai. Pada masa akan datang, MHTC berazam untuk mengeratkan kerjasama dengan hospital dan ejen pelancongan untuk memastikan pengalaman selepas rawatan bagi pesakit dipertingkatkan melalui program Affiliate mereka.

Menjalिन usaha sama dengan pemain industri untuk mempertingkatkan rangkaian dan hubungan

Pengalaman keseluruhan merupakan aspek penting dalam pelancongan kesihatan, apabila pelancong kesihatan tidak menghadapi sebarang masalah dari saat mereka mula mencari maklumat di negara asal mereka, sehinggalah menjalani rawatan dengan jayanya dan pulang semula ke rumah. Oleh itu, MHTC berusaha untuk menghasilkan pakej menarik dan berbaloi kepada pelancong kesihatan dengan menggabungkan perkhidmatan hospital dan tawaran sedia ada dari ejen pelancongan dan syarikat penerbangan. Selain itu, untuk meningkatkan kesedaran terhadap usaha-usaha ini, MHTC memilih saluran pengedaran yang berkesan melalui usaha sama dengan ejen pelancongan tempatan di samping mengekalkan integrasi yang strategik antara syarikat penerbangan, agensi pelancongan dalam negara dan perkhidmatan pelengkap dalam rantai nilai penjagaan kesihatan.

Mempertingkat penjenamaan dan pengiktirafan

Meningkatkan jenama penjagaan kesihatan Malaysia dan membuatnya lebih dikenali adalah penting dalam usaha memperluas saiz pasaran pelancongan kesihatan Malaysia. Sehubungan itu, kempen “Malaysia Loves You” telah dilancarkan pada tahun 2016 untuk mempromosikan nilai-nilai penjagaan kesihatan di Malaysia iaitu kualiti, kebolehcapaian, kemampuan dan kemudahan berkomunikasi. Pada tahun 2017, usaha pemasaran ini diteruskan dengan kempen “Share My Love” yang mengambil pendekatan yang lebih kontemporari dan artistik untuk menerangkan definisi kesihatan yang baik kepada rakyat Malaysia. Kempen “Share My Love” ini memaparkan hasil kerja tujuh pelukis tempatan untuk memberi inspirasi kepada orang ramai dalam menyebarkan nilai penjagaan dan gaya hidup yang sihat.

Dengan memanfaatkan kuasa media sosial untuk meraih publisiti, orang ramai telah diberi peluang untuk memenangi hadiah melalui pertandingan di media sosial apabila menghantar versi lukisan hati yang menarik. MHTC telah menerima lebih daripada 1,400 penyertaan dalam peraduan Instagram tersebut.

MENJANA PENGELUARAN DAN PENGEKSPORTAN PRODUK PENJAGAAN KESIHATAN MALAYSIA

Kerajaan telah mengenal pasti dan menyenaraikan sektor peranti perubatan dan farmaseutikal sebagai sektor pertumbuhan tinggi di bawah Rancangan Malaysia ke-11 2016-2020, eksport peranti perubatan telah meningkat secara konsisten dari tahun ke tahun pada kadar purata 14.2%. Pada tahun 2017, jumlah eksport peranti dan produk perubatan mencapai kira-kira RM11.3 bilion dan berkembang sebanyak 16.8% berbanding dengan nilai eksport untuk tahun 2016 yang berjumlah RM9.7 bilion. Saiz pasaran keseluruhan untuk peranti perubatan di Malaysia kini berjumlah US\$1.4 bilion, berbanding dengan nilai pasaran peranti perubatan global yang sebanyak US\$324 bilion.

“Eksport farmaseutikal meningkat pada kadar purata tahunan 8%, iaitu dari RM577.8 juta pada tahun 2011 kepada RM938.5 juta pada tahun 2017.”

Sementara itu, eksport farmaseutikal meningkat pada kadar purata tahunan 8%, iaitu dari RM577.8 juta pada tahun 2011 kepada RM737.3 juta pada tahun 2016. Eksport produk farmaseutikal pada tahun 2017 meningkat sebanyak 27.3% berbanding tahun 2016 dan sasaran Kementerian sebanyak 8%. Hasil eksport keseluruhan mencecah RM938.5 juta berbanding sasaran RM796.3 juta.

Kesan keseluruhan daripada penumpuan kepada pengeluaran dan eksport produk penjagaan kesihatan Malaysia membawa kepada penggantian produk import secara berperingkat, lantas membangunkan keupayaan pengeluar tempatan dan menyumbang kepada peningkatan dalam jumlah dan nilai eksport. Langkah ini juga menjimatkan kos kepada pihak Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM).

Peranti Perubatan

Kategori eksport utama Malaysia untuk peranti perubatan ialah sarung tangan pembedahan dan pemeriksaan,

peralatan perubatan elektrik, picagari, jarum dan sutur, kanta oftalmik, peralatan sinar X, peralatan ortopedik dan perabot perubatan. Kesemua peralatan ini kebanyakannya dieskport ke Amerika Syarikat (23%), Belgium (13%), Jerman (12%) dan Singapura (9%).

Sektor ini merekodkan pelbagai pencapaian pada tahun 2017 termasuklah peningkatan yang tinggi dalam pendaftaran peranti perubatan. Ini menandakan peningkatan dalam jumlah peranti perubatan yang berkualiti tinggi dan selamat untuk kegunaan pesakit, seperti yang termaktub dalam Akta Peranti Perubatan 2012 (Akta 737). Setakat bulan Disember 2017, lebih daripada 195,000 peranti perubatan telah didaftarkan dan lebih 2,000 lesen institusi, iaitu lesen syarikat yang diberikan kepada fasiliti, telah dikeluarkan oleh Pihak Berkuasa Peranti Perubatan (MDA).

Untuk membangunkan sektor ini, MDA telah berusaha meningkatkan pengetahuan pemain industri tentang keperluan pengawalan pengeluaran peranti perubatan di Malaysia melalui sesi latihan, program kesedaran, sesi khidmat nasihat dan Persidangan Peranti Perubatan Antarabangsa yang diadakan pada 8-10 Ogos 2017.

Sebagai sokongan terhadap ekosistem peranti perubatan tersebut, Kerajaan telah menyediakan geran untuk menubuhkan dua buah makmal yang mematuhi pensijilan Amalan Makmal Baik (Good Laboratory Practice, GLP) di Malaysia pada tahun 2016 iaitu MyBioScience Lab Sdn Bhd, Melaka dan Makmal Bioserasi, Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). Makmal GLP ini membolehkan pengeluar peranti perubatan mengurangkan kos dan menggalakkan

Makmal kajian mutasi dengan kaunter koloni automatik dan kabinet biokeselamatan di Makmal Bioserasi, UKM.

pengeluar asing melabur di Malaysia dengan menyediakan fasiliti pengujian untuk produk-produk mereka. Kedua-dua makmal ini dijangka untuk menerima status OECD GLP pada tahun 2018.

Objektif utama persidangan ini adalah untuk mendapatkan kemas kini mengenai keperluan pengawalseliaan global peranti perubatan serta menerajui pertumbuhan sektor peranti perubatan.

Vigilenz Medical Devices

Sebagai salah satu peneraju projek NTP, Vigilenz Medical Devices (Vigilenz) telah memulakan operasi kilang barunya di Penang Science Park pada tahun 2017.

Kilang baru ini akan menghasilkan sutur pembedahan seperti sutur Class II, jejaring (mesh) hernia, cecair pengurusan luka antibakteria dan implan ortopedik antibiofilm yang akan dieksport ke seluruh dunia.

Pencapaian utama yang dicatatkan dalam sektor peranti perubatan pada tahun 2017 ialah pemeteraian perjanjian Off-take (Off-take agreement, OTA) pertama antara KKM dan Vigilenz untuk Antibacterial Electro Activated Super Oxidized Water (Hydrocyn Aqua). Produk Hydrocyn ini telah mendapat kelulusan FDA 1510K.

Melangkah ke hadapan, Vigilenz telah memulakan penghasilan balutan luka fiber nano dan ujian klinikal bagi implan ortopedik antibiofilm (Orthosyn). Untuk memastikan produk-produknya menepati standard, syarikat ini menyediakan latihan untuk kakitangan mengikut piawaian Peraturan Peranti Perubatan dan Pengurusan Risiko yang baru. Syarikat tersebut juga telah memulakan usaha sama penyelidikan pembangunan dengan UKM, UTM dan USM. Tahun 2017 telah menyaksikan pendaftaran produknya di pasaran eksport seperti UK dan Australia.

Kawasan pembuatan Vigilenz yang mematuhi ISO 13485:2016, lengkap dengan makmal mikrobiologi.

Fasiliti pembuatan serantau Fresenius Medical Care Sdn Bhd (FME) di Bandar Enstek.

Fresenius Medical Care Sdn Bhd

Fresenius Medical Care Sdn Bhd (FME) telah mencatatkan pencapaian baharu dalam industri peranti perubatan di Malaysia apabila menjadi pengeluar Continuous Ambulatory Peritoneal Dialysis (CAPD) yang pertama di Malaysia pada tahun 2017.

Fasiliti pengeluaran serantau FME di Bandar Enstek, Fresenius Medical Care Production Sdn Bhd (FMCP) telah dilancarkan pada bulan September 2017. FMCP menghasilkan larutan hemodialisis A & B, Citrosteril (sejenis disinfektan untuk mesin hemodialisis), serta CAPD Stay.Safe Link untuk rawatan dialisis.

Produk-produk FME yang dihasilkan di Malaysia memenuhi piawaian kualiti global FME, memberikan pasaran tempatan akses kepada bekalan produk yang stabil dan memastikan rawatan yang berterusan untuk pesakit. Setakat ini, FME telah melabur hampir RM80 juta dalam fasilitinya, dengan pelaburan tambahan untuk peluasan dalam lima tahun akan datang.

(Dari kiri ke kanan) En. Carsten Fischer, Chargés d’Affaires Kedutaan Jerman, En. Harry De Wit, Presiden dan CEO, Fresenius Medical Care Asia Pacific, En. Gerhard Breith, Naib Presiden Kanan, GMQ Asia Pacific, En. Mahesh Nair, Naib Presiden Kanan, Fresenius Medical Care South Asia Pacific, YBhg. Dato’ Seri Dr. Chen Chaw Min, Ketua Setiausaha, Kementerian Kesihatan Malaysia, dan En. Michael Wong, Pengarah Urusan, Fresenius Medical Care Malaysia di majlis pelancaran fasiliti pembuatan serantau Fresenius Medical Care di Bandar Enstek, Malaysia.

Satu sesi latihan berkenaan Sistem Pengawalseliaan Farmaseutikal Malaysia telah diadakan melibatkan 12 pengawal selia dari Tanzania, Uzbekistan, Nigeria, Thailand, Jordan, Sudan, Indonesia, Iran, Kazakhstan dan Maghribi bertujuan untuk mempromosikan sistem pengawalseliaan Malaysia dan membina keyakinan terhadap produk farmaseutikal yang dihasilkan di dalam negara.

Farmaseutikal

Malaysia berada pada kedudukan ke-14 sebagai pengeksport farmaseutikal terbesar di Asia, dan telah mengeksport ke lebih daripada 50 buah negara termasuk negara-negara di Afrika dan Amerika Selatan. Destinasi eksport utama ialah Singapura, Brunei, Hong Kong, Vietnam dan Indonesia yang merangkumi ubat-ubatan yang mengandungi antibiotik dalam dos tersukat dan makanan tambahan kesihatan seperti vitamin dan antibiotik. Walaupun saiz industri ini agak kecil dan bertumpu kepada ubat-ubatan generik.

“Malaysia merupakan pengeksport farmaseutikal ke-14 terbesar di Asia dan mengeksport ke lebih 50 negara di seluruh dunia.”

Iklim pelaburan farmaseutikal dimajukan dengan pelancaran QUEST 3+ pada bulan Januari 2017 oleh Biro Pengawalan Farmaseutikal Kebangsaan (NPRA). QUEST 3+ merupakan sistem pendaftaran atas talian yang ditambah baik untuk mempertingkatkan kecekapan

proses pendaftaran farmaseutikal. Selain daripada automasi proses di bawah QUEST 3+, NPRA turut melaksanakan pendaftaran pantas bagi produk-produk generik, mengurangkan tempoh pendaftaran kepada tiga bulan (90 hari bekerja) dari tarikh permohonan berbanding tujuh bulan (210 hari bekerja) untuk ubat-ubatan preskripsi yang lain.

Demi membina kepercayaan dan penerimaan terhadap produk farmaseutikal yang dihasilkan di Malaysia, latihan mengenai Sistem Pengawalan Farmaseutikal telah dijalankan oleh NPRA pada bulan September 2017. Sesi latihan tersebut mempamerkan penjarangan sistem pengawalan farmaseutikal Malaysia selari dengan kriteria antarabangsa dan dijangka akan terus membantu pengeksportan produk farmaseutikal Malaysia.

Sektor ini juga telah mencatatkan pencapaian yang penting apabila Thailand mengesahkan kesediaannya untuk menandatangani ASEAN Mutual Recognition Agreement (MRA) untuk Bioequivalence (BE) Study Reports of Generic Medicinal Products. Ini bermakna hanya satu lagi negara iaitu Filipina yang belum menyatakan keinginan untuk menandatangani MRA tersebut.

Memperkukuh Sektor Bioteknologi Negara: Memberi Tumpuan Kepada Malaysia

Meningkatkan pengeluaran generik tempatan bagi tujuan eksport adalah fokus di bawah NKEA Penjagaan Kesihatan dalam Program Transformasi Negara (NTP). Fokus ini membawa kepada pewujudan persekitaran perundangan, kewangan dan institusi yang menyokong pertumbuhan sektor bioteknologi serta pelaksanaan langkah-langkah polisi yang proaktif.

“Persekitaran ini telah mendorong Biocon, syarikat biofarmaseutikal yang terbesar, bersepadu dan diterajui inovasi dari India, untuk bekerjasama dengan Kerajaan Malaysia pada tahun 2010 bagi memperkasa sektor bioteknologi negara ini,” kata Srivinasan Raman, Naib Presiden dan Ketua Bahagian Operasi Biocon Malaysia.

Syarikat ini dipilih sebagai peneraju Projek Permulaan (Entry Point Project, EPP) di bawah NKEA Penjagaan Kesihatan susulan cadangannya untuk membina sebuah fasiliti pengeluaran dan Penyelidikan dan Pembangunan (Research and Development, R&D) biofarmaseutikal yang canggih di BioXcell Biotech Park di Johor yang

merupakan pelaburan yang terbesar dalam sektor bioteknologi Malaysia. Biocon Sdn Bhd telah ditubuhkan sebagai anak syarikat milik penuh Biocon di Malaysia untuk membina fasiliti baharu ini. Setakat ini, Biocon telah melabur hampir US\$275 juta dalam fasiliti yang menempatkan loji pengeluaran insulin bersepadu canggih yang terbesar di Asia. Fasiliti ini telah direka untuk mengeluarkan insulin dan analog insulin bagi menampung keperluan para pesakit diabetes di Malaysia dan pasaran-pasaran global lain.

Pada bulan November 2016, Biocon Sdn Bhd telah dianugerahkan kontrak untuk membekalkan katrij rh-insulin dan pen insulin boleh guna semula sepanjang tempoh tiga tahun di bawah inisiatif Perjanjian Jualan (Off-Take Agreement, OTA) Kerajaan Malaysia.

Insugen®, rh-insulin Biocon yang dikeluarkan di fasilitinya di Johor merupakan produk biosimilar yang pertama dihasilkan di Malaysia dan mendapat kelulusan Agensi Regulatori Farmasi Negara (National Pharmaceutical Regulatory Authority, NPRA) untuk

Insugen®, rh-insulin yang dikeluarkan oleh Biocon adalah produk biosimilar pertama dihasilkan di Malaysia yang mendapat kelulusan NPRA untuk jualan komersial di negara ini.

Fasiliti Biocon di Malaysia.

jualan komersial di negara ini. Insugen® membolehkan lebih 3.3 juta penghidap diabetes di Malaysia mendapat akses kepada pilihan rawatan yang selamat, mampu milik dan berkualiti.

Terdapat banyak faedah pembelian insulin daripada pembekal tempatan. Kira-kira 3.3 juta individu dikesan menghidap diabetes dan Kerajaan Malaysia membelanjakan hampir US\$566 setahun untuk setiap pesakit diabetes di Malaysia. Jumlah pesakit diabetes dijangka meningkat kepada 4.5 juta orang menjelang tahun 2020 dan ini akan memberi impak besar kepada perbelanjaan penjagaan kesihatan oleh Kerajaan. Rh-insulin yang dihasilkan di negara ini dengan harga mampu milik berpotensi untuk mengurangkan beban kos rawatan diabetes dan meningkatkan akses kepada terapi insulin bagi pesakit-pesakit diabetes di Malaysia.

OTA ini memberi jaminan pembelian produk-produk farmaseutikal yang dihasilkan di negara ini oleh sektor awam di samping membantu meningkatkan jumlah eksport. “Apabila Kerajaan Malaysia membeli dan menggunakan produk-produk ini, keyakinan pasaran eksport terhadap keselamatan dan keberkesanan ubat-ubatan tersebut akan meningkat. Penganugerahan OTA ini meningkatkan kredibiliti kami sebagai pengeluar produk-produk insulin yang berkualiti tinggi dan mampu milik.”

Untuk meningkatkan kemahiran komuniti tempatan, Biocon menggaji lebih 550 orang kakitangan, termasuk 450 orang rakyat Malaysia di loji pengeluaran insulinnya di Johor. Selain mencipta peluang pekerjaan di negara ini, syarikat ini juga telah melatih lebih 240 orang kakitangan warga Malaysia di ibu pejabat syarikat tersebut di India. “Kami terus menyediakan latihan kepada kakitangan kami di Malaysia dalam pelbagai bidang termasuklah pengeluaran biofarmaseutikal, kawalan kualiti, rantaian bekalan serta penyelidikan dan pembangunan. Syarikat ini juga mendapatkan bahan-bahan input serta perkhidmatan daripada pembekal-pembekal tempatan, termasuklah untuk pembinaan loji pengeluarannya,” kata Srivinasan.

Biocon juga banyak menyumbang kepada pertumbuhan ekosistem industri bioteknologi di Malaysia. Tiga orang pemimpin kanan Biocon Malaysia telah menyertai panel industri-akademik Universiti Teknologi Malaysia dan Universiti Kebangsaan Malaysia. Usaha sama industri-akademik ini membolehkan universiti-universiti menyesuaikan kurikulum mereka dengan trend industri dan keperluan bakat baharu.

Mengakhiri perbincangan ini, Srivinasan berkata “Sokongan Kerajaan Malaysia terhadap sektor penjagaan kesihatan melalui NTP membuktikan kepada dunia bagaimana polisi-polisi yang progresif boleh menghasilkan transformasi berimpak.”

MRA ini mengeneppikan keperluan untuk menjalankan kajian BE tambahan kerana kajian tersebut akan dijalankan di sebuah pusat BE yang tersenarai. Pemurnian keperluan kajian BE dan penghapusan halangan teknikal untuk pendaftaran produk generik di ASEAN akan mempercepat pengekspornan produk farmaseutikal generik ke rantau ini, selain mengurangkan kos pendaftaran di negara ASEAN lain.

Bagi mengukuhkan lagi penghasilan farmaseutikal generik di Malaysia, pemain-pemain industri di bawah EPP ini telah melabur dalam pengeluaran berteknologi tinggi. Antara sumbangan utama dalam sektor ini ialah 11 projek yang telah menjana RM852.95 juta dalam pelaburan komited yang diterajui oleh peneraju projek farmaseutikal seperti Kotra Pharma Sdn Bhd dan Pharmaniaga LifeScience Sdn Bhd.

Kotra Pharma Sdn Bhd

Kotra Pharma sedang menjalankan tiga buah projek di bawah NKEA Penjagaan Kesihatan iaitu:

- Projek Accessible Sterile IV Export / Prefilled Syringe Line (PFS) dengan 12 produk akan dihasilkan;

Suntikan Vaxcel Omeprazole 40mg untuk rawatan ulser duodenal dan gastrik, refluks esofagitis dan sindrom Zollinger-Ellison.

- Projek Alat Sedutan Asma MDI (Metered Dosage Inhaler, MDI) di mana lapan produk akan dihasilkan;
- Usaha sama pengeluaran kontrak dengan syarikat Servier untuk menghasilkan produk-produk yang dipatenkan olehnya.

Ketiga-tiga projek tersebut melibatkan anggaran pelaburan sebanyak RM25 juta untuk pembinaan dan

Formulasi pengeringan-beku lebih stabil daripada *small volume liquid injectables* dan secara umumnya mempunyai jangka hayat yang lebih panjang.

pembangunan line pengeluaran, latihan kakitangan, serta penyelidikan dan pembangunan produk.

Rangkaian MDI dan PFS kini berada dalam peringkat akhir persiapan dan kesediaan untuk pemeriksaan line dan audit oleh NPRA. Selepas mendapat kelulusan daripada NPRA, produk yang pertama di bawah line PFS disasarkan untuk pengkomersialan pada suku kedua tahun 2018 sementara produk MDI dijangka akan dikomersialkan pada suku keempat tahun 2018. Namun, melalui kontrak pengeluaran bersama antara Malaysia dengan Servier, Kotra Pharma telah memulakan eksport produknya ke Brunei.

Sebanyak lima OTA telah dianugerahkan kepada Kotra Pharma. Ubat-ubatan di bawah OTA ialah untuk merawat masalah perut dan esofagus, penyakit kardiovaskular, jangkitan saluran pernafasan atas dan bawah dan jangkitan-jangkitan lain dalam abdomen, serta kawalan paras glukosa dalam darah untuk pesakit diabetes.

Pharmaniaga LifeScience Sdn Bhd

Pharmaniaga LifeScience (Pharmaniaga) merupakan syarikat yang pertama dan satu-satunya pengeluar Small Volume Injectable (SVI) di Malaysia yang memasang dan menggunakan teknologi Lyophilisation (beku-kering) melalui pelaburan sebanyak RM21 juta untuk memperluas fasiliti pengeluaran sedia ada.

Sehingga kini, syarikat ini merancang untuk menghasilkan 15 produk melalui proses Lyophilisation dan telah berjaya menghasilkan kumpulan rintis bagi empat produk pertamanya pada bulan Jun 2016. Kajian kestabilan telah dilengkapkan dan dosir tersebut kini sedang dalam proses semakan terakhir oleh Pharmaniaga, sebelum produk-produk tersebut diserahkan kepada NPRA bagi tujuan pendaftaran.

Pengkomersialan produk-produk dijangka bermula pada tahun 2018 yang akan disusuli oleh eksport ke pasaran ASEAN pada tahun 2022 dan Eropah pada tahun 2024. Syarikat ini dijangka dapat mewujudkan 21 peluang pekerjaan berkemahiran tinggi bermula pada tahun 2019.

Kerajaan dijangka akan menikmati penjimatan yang besar melalui pembelian produk lyophilise generik kerana produk asal biasanya dijual pada harga yang lebih mahal.

MENINGKATKAN KEDUDUKAN DALAM RANTAIAN NILAI PENJAGAAN KESIHATAN MELALUI PENYELIDIKAN KLINIKAL

Penyelidikan klinikal di Malaysia diketuai oleh Clinical Research Malaysia (CRM) sebagai badan induk yang menguruskan keseluruhan bidang penyelidikan klinikal yang turut melibatkan hospital universiti. Pemusatan sumber dalam bidang yang khusus ini adalah penting untuk membolehkan Malaysia mengoptimumkan sumber dengan lebih cepat dan berkesan. Trajektori positif sektor ini telah diakui oleh para penaja antarabangsa dan komuniti penyelidikan. Ini terbukti melalui pelaburan yang melebihi RM220 juta sejak tahun 2012 oleh syarikat-syarikat yang menjalankan ujian klinikal di negara ini.

“Dapatan kajian yang dijalankan dijangka akan menurunkan kos rawatan hepatitis C daripada RM320,000 kepada hanya RM1,200 bagi setiap pesakit di Malaysia.”

Malaysia berjaya mencipta nama di peringkat global hasil daripada penyelidikan canggih yang dijalankan terhadap hepatitis C dengan kerjasama Drugs for Neglected Diseases Initiative (DNDi). Projek ini merupakan satu-satunya model yang akan membuka jalan kepada kerjasama pintar antara Kerajaan dan NGO. Dapatan kajian tersebut dijangka akan menurunkan kos rawatan hepatitis C daripada RM320,000 kepada hanya RM1,200 bagi setiap pesakit di Malaysia. Ini membolehkan lebih daripada 500,000 pesakit hepatitis C di Malaysia mendapatkan rawatan pada harga yang berpatutan.

Dalam perkembangan lain, sektor ini turut menyaksikan pengurangan tempoh semakan Clinical Trial Agreement (CTA) dan kelulusan dari tiga bulan kepada hanya lima hari bekerja melalui pelancaran sistem penyerahan elektronik.

Memorandum Persefahaman (MoU) antara C&R Research Inc dan Clinical Research Malaysia ditandatangani untuk mempromosikan penyelidikan klinikal di Malaysia dan Korea Selatan.

Walau bagaimanapun, terdapat beberapa cabaran untuk menarik lebih banyak penyelidikan klinikal antaranya:

- Jumlah pakar onkologi yang tidak mencukupi untuk menjalankan ujian onkologi;
- Penglibatan Malaysia yang tertumpu kepada ujian fasa akhir menyebabkan negara ini kurang menarik kepada syarikat farmaseutikal dan peranti perubatan;
- Kekurangan kesedaran dan minat terhadap kepentingan ujian klinikal dalam kalangan pakar perubatan dan masyarakat.

Bidang penyelidikan klinikal yang belum diterokai sepenuhnya membawa banyak manfaat dari segi meningkatkan pilihan rawatan untuk pesakit serta manfaat ekonomi kepada negara. Penyelidikan klinikal akan memberi pesakit peluang untuk mendapatkan ubat-ubatan atau rawatan yang belum wujud di pasaran, terutamanya bagi ubat-ubatan onkologi yang mahal harganya.

Selain kesukaran untuk menarik lebih banyak penyelidikan klinikal, cabaran seterusnya adalah memastikan Malaysia menggerakkan aktivitinya memfokus ke arah aktiviti hulu dalam ekosistem penyelidikan klinikal. Ini akan ditangani oleh Projek Realisasi Fasa I (Phase I Realisation Project, PIRP) yang merangkumi Projek

ACCELERATE. Kedua-dua projek ini diterajui oleh CRM untuk membolehkan Malaysia menjalankan ujian fasa awal dan seterusnya memulakan penghasilan dan penemuan ubat-ubatan baru.

Kajian fasa awal memainkan peranan yang penting dalam penghasilan ubat-ubatan baharu kerana fasa ini mengkaji kesan, keberkesanan dan keselamatan ubat-ubatan farmaseutikal terhadap manusia. Bagaimanapun, fasa ini bertindih dengan penyelidikan saintifik dan perubatan klinikal. Pelaksanaan kajian fasa awal juga mampu menyumbang kepada pemindahan pengetahuan dan teknologi terkini ke Malaysia, mewujudkan pekerjaan baru dalam penyelidikan klinikal, memacukan inovasi tempatan dan mengurangkan pelaburan keluar. Ini seterusnya membawa negara ini ke peringkat yang lebih tinggi dalam rantaian nilai penyelidikan klinikal. Malah, Garis Panduan Ujian Klinikal Fasa I telah siap pada November 2017. Garis panduan ini akan memberi gambaran keseluruhan tentang pengendalian ujian klinikal Fasa I di Malaysia kepada para penaja, penyiasat dan penguji tapak.

Projek ACCELERATE melibatkan kerjasama antara agensi, industri penyelidikan klinikal dan universiti dalam projek-projek pra-klinikal. CRM juga akan bekerjasama dengan universiti tempatan dan KKM dalam projek 'bench to bedside'. Selain itu, kumpulan terlatih bagi pengurusan

krisis juga telah dipersiap untuk menangani sebarang masalah berkenaan ujian klinikal fasa awal.

Ujian Fasa I berjaya menarik minat pelbagai syarikat di Malaysia. Ini terbukti dengan pengesahan sebuah syarikat untuk menjalani ujian Fasa I pada awal tahun 2018 manakala tiga buah syarikat lain sedang mempertimbangkan Malaysia sebagai pusat untuk ujian klinikal Fasa I untuk pembangunan ubat-ubatan mereka. Terdapat sekurang-kurangnya lima lagi syarikat yang berada di peringkat kebolehlaksanaan. Tambahan pula, CRM juga membantu Aurigene dalam kerja-kerja pra-klinikal untuk bahan antikanser dan biomarker baru yang berkaitan. Projek pra-klinikal Fasa I ini dijangka akan meningkatkan kepekaan industri tempatan terhadap penemuan dan seterusnya membawa kepada pengeluaran ubat-ubatan berinovasi (innovator drugs) di Malaysia.

Berdasarkan keperluan untuk mempromosikan kepentingan ujian klinikal, CRM telah memulakan kempen 'I AM AWARE' dan Clinical Trials Day, selain aktiviti kesedaran yang diterajui media lain. Melalui kempen tersebut, CRM telah mendaftarkan lebih daripada 2,000 orang pesakit dan sukarelawan sihat yang berminat untuk melibatkan diri dalam ujian klinikal.

CRM aktif dalam usaha menjalin usaha sama antarabangsa contohnya:

- MoU dengan C&R Research Inc, organisasi penyelidikan kontrak (Contract Research Organisation, CRO) terbesar di Korea untuk menarik lebih banyak syarikat biofarmaseutikal Korea untuk menjalankan ujian klinikal di negara ini. Melalui kerjasama ini, C&R dan CRM telah bersetuju untuk mempromosikan aktiviti ujian klinikal di Malaysia dan Korea Selatan, di samping menyediakan sokongan dan sumber untuk melengkap keperluan masing-masing dari segi pembangunan perniagaan, operasi ujian klinikal dan latihan. Hasilnya, CRM telah menerima pertanyaan daripada syarikat-syarikat Korea yang berminat untuk menjalankan ujian klinikal di Malaysia. C&R Research juga sedang mempertimbangkan untuk menubuhkan pejabatnya di Malaysia;
- CRM sedang membantu FIND, sebuah organisasi bukan berasaskan keuntungan yang berpusat di Geneva, Switzerland untuk mengenal pasti tapak ujian klinikal bagi kit diagnostik hepatitis C. Kerjasama ini akan meluaskan akses kepada diagnosis hepatitis C di Malaysia dan mempercepat pengeluaran keputusan ujian kepada pesakit.

MENJAMIN KESIHATAN WARGA EMAS

Selain menyediakan perkhidmatan yang mampu milik dan berkualiti kepada rakyat Malaysia, industri penjagaan kesihatan juga perlu memberi perhatian khusus kepada keperluan warga emas. Ini konsisten dengan perubahan demografik negara di mana 15% populasi dijangka akan berusia 65 tahun ke atas menjelang tahun 2030, daripada 9.3% pada masa ini. Perubahan ini dijangka akan memberi tekanan yang agak tinggi kepada sistem penjagaan kesihatan di negara ini, terutamanya dengan peningkatan kadar penyakit tidak berjangkit di seluruh dunia.

“ Akta baru di bawah KKM telah dibentangkan di Parlimen pada bulan Oktober 2017 untuk mengawal selia pusat penjagaan warga emas swasta. ”

Akta Kemudahan dan Perkhidmatan Penjagaan Kesihatan Warga Emas Swasta

Setakat ini, hanya 21 buah pusat penjagaan kesihatan warga emas telah didaftarkan di bawah Akta Kemudahan dan Perkhidmatan Penjagaan Kesihatan Swasta 1998 (Akta 586), iaitu undang-undang yang mengawal semua pusat perubatan swasta. Ini jelas sekali tidak mencukupi untuk memenuhi permintaan dalam penjagaan warga emas yang semakin meningkat dan telah membuatkan Kerajaan mencadangkan peraturan-peraturan yang lebih spesifik kepada penyedia kemudahan dan perkhidmatan swasta bagi penjagaan warga emas. Oleh itu, akta baru di bawah KKM telah dibentangkan di Parlimen pada bulan Oktober 2017 untuk mengawal semua pusat penjagaan warga emas swasta. Akta Kemudahan dan Perkhidmatan Penjagaan Kesihatan Warga Emas Swasta ini akan menetapkan tahap kualiti minimum untuk penjagaan dan perkhidmatan yang diberikan di pusat penjagaan warga emas swasta, juga menggalakkan pusat penjagaan yang tidak berdaftar untuk mendaftar. Rang undang-undang ini memberi sokongan kepada warga emas yang memilih untuk tinggal di rumah sendiri dan mengurangkan kebergantungan dalam kalangan komuniti warga emas seperti yang dinyatakan oleh standard Organisasi Kesihatan Sedunia (WHO).

Sunway Menyerlah Dengan Perkembangan Pelancongan Perubatan di Malaysia

Dasar kerajaan yang berpandangan jauh untuk meneroka pasaran pesat pelancongan kesihatan nampaknya berhasil. Pelancong berterusan mengunjungi negara ini untuk memanfaatkan rawatan perubatan yang bukan sahaja berpatutan tetapi juga bertaraf dunia. Ini terbukti dengan peningkatan mendadak aliran masuk pelancong perubatan ke dalam negara untuk tujuan perubatan yang mencecah seramai 921,000 pelawat pada tahun 2016 berbanding 643,000 pelawat pada tahun 2011.

Antara pemain utama dalam industri ini ialah Sunway Medical Centre, salah sebuah hospital swasta terbesar di Malaysia dan di rantau ASEAN. Sunway berpendapat bahawa inisiatif utama NTP seperti penubuhan Majlis Pelancongan Penjagaan Kesihatan Malaysia (Malaysia Healthcare Travel Council, MHTC) telah membantu menaikkan profilnya dalam arena pelancongan penjagaan kesihatan di rantau ini.

Dr. Michelle Mah, Pengarah Pembangunan Perniagaan dan Komunikasi Korporat di Pusat Perubatan Sunway berkata MHTC telah banyak menyumbang kepada penggalakan Malaysia sebagai destinasi pilihan untuk pelancongan perubatan, serta membantu mengangkat bukan sahaja profil Malaysia tetapi juga hospital-hospital di Malaysia. Kemajuan ini telah membantu menarik lebih ramai pesakit dari negara asing yang memerlukan khidmat perubatan.

“Pelancaran NTP membantu menyatukan pemain industri untuk menjenamakan negara sebagai destinasi pelancongan perubatan secara lebih berkesan,” ujar beliau. “NTP juga meningkatkan fokus dan tindakan segera pelaksanaan langkah-langkah penting bagi memudah cara pembangunan sektor ini selain melancarkan perjalanan pesakit dari negara luar. Inisiatif-inisiatif ini telah membuka laluan untuk meletakkan Malaysia di peta dunia dalam industri pelancongan perubatan.”

Dr. Mah menambah bahawa inisiatif lain di bawah NTP yang tidak berkaitan dengan penjagaan kesihatan seperti penambahbaikan pengangkutan awam turut membantu meningkatkan daya tarikan Sunway kepada pelancong perubatan. Infrastruktur pengangkutan yang bertambah baik menjadikan kluster hospital, pusat beli-belah, taman tema dan hotel di Bandar Sunway lebih menarik.

“Kesan tidak langsung NTP dengan tumpuan khusus kepada pembangunan sistem pengangkutan awam bersepadu telah mewujudkan pengangkutan yang hebat untuk pelancong perubatan terutamanya di Bandar Sunway di mana BRT (Bus Rapid Transit) menghubungkan hotel, pusat beli-belah, taman tema dan kediaman dengan hospital kami,” jelas Dr. Mah.

Sunway juga merupakan ahli Elit dalam MHTC, yang mana status ini turut menambahkan daya tarikannya. Dr. Mah berkata sebagai ahli hospital elit, Sunway mendapat lebih banyak peluang untuk meneroka pasaran asing. “Hubungan

Sunway juga bekerjasama dengan Harvard University dan University of Cambridge untuk menambah baik standard penjagaan kesihatan dan pendidikannya.

Sunway Medical Centre merupakan antara ahli elit MHTC.

kami dengan MHTC telah meningkatkan kredibiliti Sunway di pasaran antarabangsa serta memudahkan inisiatif-inisiatif bantuan luar kami,” kata beliau.

Dr. Mah turut memuji komitmen dan dedikasi wakil MHTC, dan berkata bahawa Ketua Pegawai Eksekutif MHTC, Sherene Azli, amat menyokong usaha mereka dengan membekalkan maklumat dan analisis tentang trend pasaran dan pesaing serta mempromosikan pusat perubatan Sunway di luar negara.

Pusat Perubatan Sunway juga telah berjaya menarik bakat dalam bidang perubatan yang menetap di luar negara untuk kembali ke Malaysia di bawah Program Kepulangan Pakar (Returning Expert Programme, REP). Ini membolehkan Sunway untuk mengembangkan kumpulan pakarnya dan menyampaikan perkhidmatan perubatan yang lebih menyeluruh kepada pesakit. “Kepulangan mereka ke Malaysia membantu untuk memperbesar kumpulan bakat perubatan dalam negara,” kata beliau.

Meninjau masa hadapan, Dr. Mah berkata bahawa hospital di Malaysia semakin berdaya saing dari segi standard dan penjagaan yang komprehensif. “Sebagai contoh, Sunway Medical Centre kini mempunyai salah sebuah pusat kanser yang paling komprehensif, bukan sahaja di Malaysia tetapi juga di rantau ini,” kata Dr. Mah. “Kami juga bekerjasama dengan institusi-institusi terkenal seperti Cambridge University dan The Royal Papworth Hospital, hospital jantung dan paru-paru terkemuka di Eropah, untuk

meningkatkan standard penjagaan yang kami berikan.”

Baru-baru ini Sunway turut bekerjasama dengan beberapa universiti global terkemuka seperti Harvard University dan University of Cambridge untuk menambah baik standard penjagaan kesihatan dan pendidikan di Malaysia. Sebagai sebahagian daripada kerjasama itu, Sunway Medical Centre menubuhkan Pusat Penyelidikan Klinikal Sunway yang akan menjadi Rakan Tapak Serantau (Regional Site Partner) bagi Pusat Pengajian Perubatan milik University of Cambridge.

Dari segi cadangan untuk menambah baik landskap pelancongan penjagaan kesihatan dalam negara, Dr. Mah berkata mungkin Kerajaan boleh mengkaji pemberian bantuan dalam bentuk geran dan penajaan untuk sektor swasta dalam bidang latihan dan penyelidikan untuk memperhebat usaha penyelidikan dan menjadikan Malaysia peneraju dalam pelbagai bidang perubatan di rantau ini.

“Kita perlu mengalihkan tumpuan penjagaan kesihatan di Malaysia kepada kualiti dan bukan hanya sekadar sebagai destinasi mampu milik,” kata Dr. Mah. “Usaha ini bukan sahaja memerlukan pelaburan dalam bakat dan teknologi tetapi juga penyelidikan klinikal yang lebih aktif dan penandaarasan hasil klinikal dengan aktif. Kami yakin bahawa MHTC telahpun mengusahakan sebahagian daripada inisiatif ini.”

Menyampaikan Penjagaan Kesihatan ke Rumah anda

Dalam era pendigitalan dan mekanisasi perkhidmatan, salah satu peneraju projek NKEA, Love on Wheels menyediakan perkhidmatan penjagaan dan fisioterapi bergerak (mobile), iaitu perkhidmatan yang ditawarkan kepada pesakit di rumah sendiri termasuk nasihat perubahan yang mudah difahami melalui sebuah aplikasi mudah alih.

Baru-baru ini, syarikat ini telah membangunkan sebuah program berstruktur yang diluluskan oleh Jabatan Kemahiran Malaysia untuk melatih penjaga tentang pengetahuan, kemahiran dan sikap yang diperlukan untuk memberi khidmat penjagaan kesihatan yang berkualiti kepada warga emas. Program ini memberi penekanan kepada latihan praktikal dan dilengkapi dengan pembelajaran berpusat (teori) untuk memastikan penjaga lebih peka terhadap keperluan warga emas dan mampu mengesan masalah kesihatan yang kritikal. Inisiatif pembinaan keupayaan ini dijangka akan mengurangkan kebergantungan kepada pekerja asing sebagai penjaga warga emas serta mengurangkan kos penjagaan warga emas dalam jangka panjang.

Satu lagi inisiatif yang dijalankan oleh Love on Wheels ialah aplikasi mudah alih mSIHAT. Melalui aplikasi ini, penjaga akan tahu bahawa perkhidmatan mereka diperlukan oleh pesakit dalam masa-nyata, di mana sahaja mereka berada di Malaysia. Aplikasi ini menjadi platform untuk pesakit dan pengamal penjagaan kesihatan untuk menghubungi perkhidmatan penjagaan mobile seperti fisioterapi dan kejururawatan. mSIHAT juga memastikan

pengamalnya bertauliah dan berkelayakan supaya pesakit mempunyai kesinambungan dalam penjagaan kesihatan walaupun menerima perkhidmatan daripada pengamal yang berbeza, di samping mengekalkan privasi dan keselamatan maklumat pengguna. Buat masa ini, perkhidmatan ini hanya boleh didapati di Lembah Klang dan akan diperluas ke seluruh negara tidak lama lagi. Memandangkan Malaysia dijangka akan menjadi negara tua menjelang tahun 2030, mSIHAT boleh membantu menangani beberapa cabaran seperti katil yang terhad di hospital dan kos penjagaan yang tinggi.

Masa hadapan penjagaan warga emas

Projek Eden-on-the-Park, sebuah fasiliti penjagaan warga emas bersepadu yang menyediakan kediaman persaraan dan penjagaan kesihatan di Kuching telah siap dibina pada tahun 2015. Ia merupakan kompleks penjagaan canggih dengan 71 bilik suite (142 katil), blok kondominium dengan 104 buah pangsapuri dan 14 buah vila.

Sejak ditubuhkan, pusat jagaan tersebut telah membuka mata rakyat Malaysia tentang keselesaan gaya hidup dan penjagaan kesihatan yang boleh ditawarkan oleh sebuah pusat penjagaan warga emas, dan seterusnya mengubah persepsi negatif terhadap pusat penjagaan warga emas yang sedia ada.

Eden-on-the-Park Sdn Bhd kini merancang untuk menghasilkan semula konsep ini di pembinaan luar kawasan yang pertamanya iaitu di Kota Kinabalu yang akan memulakan pembinaan sebaik sahaja rancangan pembangunannya diluluskan.

Pangsapuri Gaya Hidup Aktif Warga Emas Eden dengan kolam air masin sepanjang 50 meter.

TINJAUAN MASA HADAPAN ▶▶

Pelancongan kesihatan sedang berkembang dan negara ini menyaksikan trend pertumbuhan yang positif dalam hasil pelancongan kesihatan sejak enam tahun yang lalu. Pertumbuhan ini penting bagi mencapai sasaran RM2.8 bilion dalam hasil pelancongan kesihatan menjelang tahun 2020. MHTC kini berusaha untuk meningkatkan profil Malaysia sebagai peneraju destinasi pelancongan kesihatan global dan akan diperkukuhkan sebagai salah satu sumber pendapatan negara. Perancangan telah dibuat untuk menubuhkan hospital khusus (flagship hospitals), memposisikan Malaysia sebagai hab peneraju dalam bidang kesuburan dan kardiologi di Asia, dan pengenalan pakej perubatan atasan (high-end) untuk pelancong kesihatan diperkenalkan bagi mengukuhkan industri ini.

Dari segi eksport produk penjagaan kesihatan, Kerajaan perlu terlibat secara konsisten dengan industri untuk memahami cabaran dan keperluannya. Ini juga akan membantu mengimbangkan bekalan daripada pengeluar tempatan dan permintaan daripada KKM. Kerjasama antara kedua-dua pihak akan memastikan pengeluaran produk penjagaan kesihatan diselaraskan dengan matlamat kebangsaan dan polisi kesihatan yang relevan. Tambahan pula, sinergi yang lebih kuat di antara Pelan Induk Farmaseutikal Perindustrian, Polisi Perubatan Kebangsaan dan Pelan Penjagaan Kesihatan Kebangsaan diperlukan untuk mencapai kesan berganda yang lebih besar bagi industri farmaseutikal.

Sektor swasta perlu memberi fokus kepada peluasan pasaran bagi pemain besar dan membentuk strategi khusus untuk pemain kecil. Pengeluar tempatan harus mampu membezakan produk dan perkhidmatan mereka dengan cara yang unik untuk menghasilkan ekosistem yang lebih kuat dan berdaya saing melalui pengukuhan jenama mereka secara sistematik.

CRM akan terus berusaha meningkatkan usaha sama awam swasta (PPP) dalam penyelidikan klinikal onkologi. Ini membolehkan pakar onkologi dari hospital swasta menjalankan ujian klinikal onkologi di hospital KKM. CRM juga akan terus bekerjasama dengan Institut Penyelidikan Perubatan (IMR) dan syarikat-syarikat lain dalam usaha sama ujian praklinikal bagi meningkatkan turnover kepada ujian klinikal fasa awal nanti. Selain itu, organisasi ini akan mempromosikan Malaysia sebagai hab ujian klinikal di Asia melalui penyertaan dalam kongres antarabangsa, mesyuarat dan media sosial.

Untuk menyokong inisiatif penjagaan kesihatan warga emas, industri perlu mempertimbangkan sistem kewangan bersepadu dan sokongan yang kukuh seperti insurans penjagaan jangka panjang dan gadai janji balikan (reverse mortgage), untuk memastikan golongan ini mampu menikmati dan menggunakan kemudahan penjagaan warga emas.

Masa depan industri penjagaan kesihatan Malaysia akan banyak bergantung kepada penggunaan e-Kesihatan (e-Health), seiring dengan konsep Industri 4.0 untuk memodenkan lagi perkhidmatan penjagaan kesihatan dan menerokai lebih banyak peluang pertumbuhan. Ini juga memerlukan peraturan yang bersesuaian bagi memaksimumkan manfaat penggunaan teknologi dalam penjagaan kesihatan.
